

**UNIVERSITY
OF TURKU**

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR	Tuulikki Mikkola
TITLE	Kansainvälinen avioliitto ja sopimus avioeroon sovellettavasta laista
YEAR	2023
DOI	-
VERSION	Kustantajan PDF
CITATION	Mikkola Tuulikki: Kansainvälinen avioliitto ja sopimus avioeroon sovellettavasta laista https://www.edilex.fi/uutiset/84323
LICENSE	-

Avoin

Tätä uutista voi jakaa vapaasti. Muistathan mainita lähteen edilex.fi.

Uutinen kuuluu aihealueisiin

Siviilioikeus <<https://www.edilex.fi/aihealueet/Siviilioikeus/uutiset>>

,
Rikos- ja prosessioikeus <<https://www.edilex.fi/aihealueet/Rikos- ja prosessioikeus/uutiset>>

,
Julkisoikeus <<https://www.edilex.fi/aihealueet/Julkisoikeus/uutiset>>

25.5.2023 11.54

Vierashuoneessa professori Tuulikki Mikkola: Kansainvälinen avioliitto ja sopimus avioeroon sovellettavasta laista

Avioliittolain avioerosäätely rakentuu meillä irtisanomiselle. Avioerohakemuksen syitä ei tutkita, eikä puolisoiden tarvitse viettää harkinta-aikaa eri osoitteissa. Avioerosäätelyssä on kuitenkin suuria valtiokohtaisia eroavuuksia myös Euroopan sisällä ja silloin, kun avioliitolla on liittymiä yhtä useampaan oikeusjärjestelmään, kannattaa nämä eroavuudet tiedostaa. Jos avioeroasia tulee näet vireille vieraassa valtiossa, avioeroon sovellettava laki voi edellyttää esimerkiksi useamman vuoden asumuseroa. Tämä voi tulla puolisolle järkytyksenä, jos hän ei ole osannut asiaan varautua ja asia tulee täytenä yllätyksenä. Asiasta kirjoittaa professori **Tuulikki Mikkola Edilexin Vierashuoneessa ja Lakikirjaston artikkelissa.**

Parisuhteen kansainväliset liittymät tuovat mukanaan kansainvälisyksityisoikeudellisen sääntelytason. Jos puoliset ovat esimerkiksi eri valtion kansalaisia ja heidän asuinpaikkansa on avioliiton aikana yhtä useammassa valtiossa, nämä liittymät ulkomaille aiheuttavat sen, että oikeussuhteen eri elementtejä on tarkasteltava kolmen eri kansainvälisyksityisoikeudellisen peruskysymyksen valossa. Kun esimerkiksi avioero tulee kansainvälisessä liitossa ajankohtaiseksi,

on ensin vastattava siihen, millä valtiolla on asiassa kansainvälinen toimivalta. Toisekseen, kansainvälisesti toimivaltaisen tuomioistuimen on tehtävä lainvalinta, eli avioeroasiassa päätettävä, minkä valtion avioerosäännöksiä asiassa on sovellettava. Tuomioistuinvaltion soveltamien lainvalintasäännösten valossa ratkeaa myös se, huomioidaanko lainvalinnassa puolisoiden sopimus sovellettavasta laista (lakiviittaus). Kolmanneksi, kansainvälisyksityisoikeudellinen sääntely kertoo sen, miten tietyssä valtiossa saatu avioero ”matkustaa” muihin, osapuolten näkökulmasta merkityksellisiin oikeusjärjestelmiin (eli miten ulkomainen päätös tunnustetaan muissa oikeusjärjestelmissä). Suomessa sovellettavien kansainvälisen yksityisoikeuden säännösten nojalla ratkaistaan, miten ulkomaiseen päätökseen meillä suhtaudutaan.

Jos avioeroa haetaan suomalaisesta tuomioistuimesta, ratkaisee se kansainvälisen toimivaltansa (ulkopohjoismaisissa tapauksissa) Bryssel II -asetuksen nojalla. Asetus pitää sisällään vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita. Avioero voi sen nojalla paikantua muun muassa puolisoiden asuinpaikkavaltioon tai puolisoiden viimeiseen asuinpaikkavaltioon, jos toinen puolisoista asuu siellä edelleen. Esimerkiksi suomalaisten aviopuolisoiden, jotka ovat toisen puolison työn vuoksi asuneet vakituisesti Saksassa, avioero voidaan käsitellä (muun muassa) Saksassa. Asetus ei mahdollista ennakkollisen oikeuspaikkasopimuksen tekemistä, joten puoliset eivät voi etukäteen sopia siitä, että heidän avioeronsa tulee käsitellä tietyssä oikeusjärjestelmässä, kuten esimerkiksi Suomessa.

Suomessa avioeroasiassa sovelletaan aina kansallisia avioliittolain säännöksiä. Aviopuolisot eivät voikaan sopia avioeroon sovellettavasta laista, eikä tätä muuta muuksi se, että sopimus on aikanaan tehty jossain toisessa valtiossa, jonka lainvalintasäännösten nojalla lakiviittaus olisi pätevä. Ratkaisevaa tässä on se, miten tuomioistuinvaltio lakiviittaukseen suhtautuu. Kaikissa EU-valtioissa tilanne ei kuitenkaan ole sama, koska osa jäsenvaltioista on mukana avioeroon sovellettavaa lakia koskevassa tiiviimmässä yhteistyössä. Nämä valtiot soveltavat Rooma III -asetusta, joka mahdollistaa sen, että aviopuolisot voivat sopia avioeroonsa sovellettavasta laista jo ennakkoon. Valinta ei ole täysin vapaa, koska asetus rajaa niitä vaihtoehtoja, joiden joukosta puoliset voivat valintansa tehdä. Suomi ei ole Rooma III -asetusta soveltavien maiden joukossa, mutta tämä ei tarkoita, että asetuksen antamaa lakiviittausmahdollisuutta ei voisi täällä hyödyntää. Silloin, kun puolisoiden avioliitolla on tai potentiaalisesti tulee olemaan kansainvälisiä liittymiä, tulee kansainvälisen yksityisoikeuden oikeusvaikutukset avioliitossa huomioida ja harkita, pyritäänkö tilanteen ottamiseen ennakkollisesti haltuun sopimuksilla, jotka koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia kysymyksiä. Näiden sopimusten osalta on tärkeä erottaa yhtäältä oikeuspaikkaa (prorogaatio) ja toisaalta sovellettavaa lakia koskevat sopimukset (lakiviittaus). Avioerosääntelyn näkökulmasta edellä jo totesinkin, että oikeuspaikkasopimusta ei voi Bryssel II -asetuksen nojalla tehokkaasti tehdä.

Suomessa sovellettavat lainvalintasäännökset eivät mahdollista sopimusta avioeroon sovellettavasta laista, mutta lakiviittauksen näkökulmasta merkityksellistä on havaita yhteys tuomioistuinvaltion ja sovellettavien lainvalintasäännösten välillä. Koska esimerkiksi Saksa soveltaa Rooma III -asetusta, huomioi tuomioistuin siellä vireille tulevassa avioerossa pätevästi tehdyn lakiviittauksen. Suomalaiset puoliset voivat näin ennen Saksaan muuttamistaan tehdä sopimuksen avioeroon sovellettavasta laista ja sopia, että sovellettava laki on Suomen laki. Jos avioero tulee vireille Saksassa tai muussa jäsenvaltiossa, joka soveltaa Rooma III -asetusta, asetuksen mukaisesti tehty lakiviittaus huomioidaan lainvalinnassa. Se, että Suomi ei sovelle Rooma III -asetusta, ei tarkoita, että Suomen laki ei voisi sen nojalla tulla ulkomaisessa tuomioistuimessa avioerossa sovellettavaksi.

Siihen, milloin ja missä tilanteissa lakiviittausta kannattaa harkita, ei luonnollisestikaan ole suoraa vastausta. Asiaa kannattaa harkita eri vaihtoehtoja vertaamalla. Vertailu edellyttää tietoa vaihtoehtoisista säännöksistä. Jäsenvaltioiden osalta tiedonhaussa pääsee vauhtiin Euroopan oikeusportaalin infosivustojen kautta.

Lopuksi vielä muistutettakoon ja varoitettakoon siitä, että avioeroon sovellettavasta laista sopiminen ei ole sama asia kuin aviovarallisuussuhteisiin tai elatussuhteisiin sovellettavasta laista

sopiminen. Asiakokonaisuudet kannattaa sopimuksissa käsitellä selkeästi toisistaan erillään ja siten, ettei sopimustahdosta niiden osalta synny epäselvyyttä.

Tuulikki Mikkola

Mikkola on opettanut perhe- ja jäämistöoikeutta sekä kansainvälistä yksityisoikeutta ja oikeusvertailua jo yli 20 vuoden ajan eri yliopistoissa ja tällä hetkellä hän toimii professorina Turun yliopistossa. Mikkola osallistuu aktiivisesti myös lakimiesten ja tuomareiden koulutukseen, ja on mukana sekä tuomarinkoulutuslautakunnassa että asianajajaliiton valvontalautakunnassa. Lisäksi Mikkola työskentelee Suomen Akatemian rahoittamissa tutkimushankkeissa sekä EU-rahoitteisessa projektissa, jonka tarkoituksena on helpottaa esineoikeuksien muuntamista kansainvälisessä perimyksessä.

Artikkeli **Lakikirjastossa** <<https://www.edilex.fi/lakikirjasto>>

- **Mikkola, Tuulikki: Avioeroon sovellettava laki ja mahdollisuus siitä sopimiseen kansainvälisessä avioliitossa** <<https://www.edilex.fi/artikkelit/30528>>

Vierashuonekirjoitukset eivät ole Edilex-toimituksen kannanottoja asioihin.

Kirjoita Edilexiin <<https://www.edilex.fi/kirjoita>>

- Mikäli Sinulla on ajankohtainen juridinen aihe josta haluaisit kirjoittaa artikkelin tai oikeustapauskommentin **Lakikirjastoon** <<https://www.edilex.fi/lakikirjasto>> tai vaikkapa lyhyen kolumnin **Vierashuoneeseen** <<http://www.edilex.fi/uutiset/vierashuone>>, ota yhteyttä **Edilex-toimitukseen**.
Lue lisää <<http://www.edilex.fi/kirjoita>>

Toimittaja: Jukka Savolainen, Edilex-toimitus (jukka.savolainen@edita.fi)